Studii și Materiale pentru înțelegerea lui
M. Eminescu

1

D. CARACOSTEA

DOUĂ BASME NECUNOSCUTE

DIN

IZVOARELE LUI EMINESCU

EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co.
SOCIETATE ANONIMĂ
1926

Prețul Lei 15.—

www.dacoromanica.ro

Studii și Materiale pentru înțelegerea lui
M. Eminescu
1

D. CARACOSTEA

DOUĂ BASME NECUNOSCUTE

DIN

IZVOARELE LUI EMINESCU

EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co.
SOCIETATE ANONIMĂ
1926

70107

www.dacoromanica.ro

Două basme necunoscute
din izvoarele lui Eminescu.

www.dacoromanica.ro

Cu câţiva ani în urmă, ocupându-mă, în revista *Vieaţa nouă*, de fazele prin care a trecut capodopera lui Eminescu, arătam că basmul versificat *Fata din grădina de aur*, publicat în 1902 în volumul *Literatura populară*, înfăţişează prima formă din care a crescut poema de mai târziu *Luceafărul*. Dar cu privire la basm nu puteam atunci să stabilesc dacă Eminescu l-a împrumutat din un isvor tipărit sau dacă l-a alcătuit singur din reminiscenţe de literatură poporană. Intrebarea are însă deosebită însemnătate pentru cel care vrea să adâncească geneza poemei; de aceea vreau să o desleg aici.

Dela Eminescu însuşi, avem o însemnare preţioasă, făcută în toiul muncii

www.dacoromanica.ro

pentru desăvârşirea *Luceafărului*. In manuscrisul Academiei No. 2275 bis. p. 56; pe marginea uneia dintre variantele poemei, el a lăsat următoarea însemnare pe care o dau în întregime. „In descrierea unui voiaj în ţările române, germanul K. povesteşte legenda *Luceafărului*. Aceasta e povestea. Iar înţelesul alegoric ce i-am este dat că, dacă geniul nu cunoaşte nici moarte şi numele lui scapă de simpla uitare, pe de altă parte însă, pe pământ, nu e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n'are moarte dar n'are nici noroc. Şi părându-i-se că nu e destul de lămurit, între această notă şi între text intercalează o altă însemnare. „Mi s'a părut că soarta Luceafărului din poveste seamănă mult cu soarta geniului pe pământ şi i-am dat acest înţeles alegoric".

Nu mai rămâne nici o îndoială: poetul însuşi indică izvorul dela care a pornit. Intrebarea este: cine să fie acel călător german în ţările române, la care Eminescu a găsit povestea? In lucrarea d-lui

www.dacoromanica.ro

N. Iorga „Istoria Românilor prin călători“ nu găsim vreo lămurire. De altă parte, I. Scurtu, în prefața ediției din 1908 a poesiilor lui Eminescu, spune misterioso că a descoperit izvorul *Luceafărului* în „o carte germană“ despre care nu dă alte lămuriri.

Dar încă din 1883, anul apariției poemei, d-l dr. M. Gaster în volumul „Literatura populară română“, p. 549 afirmase că *Luceafărul* a fost inspirat din o carte a lui R. Kunisch, *Bukarest und Stambul* apărută în 1866. Deși vorbim mult de bibliografie, felul primitiv cum e înțeleasă explică de ce o indicație de valoarea acesteia a rămas neobservată. S'au scris multe despre *Luceafărul* și nimeni n'a amintit măcar — izvorul, până ce nu l-am publicat în un periodic răspândit.

Cercetând volumul lui Kunisch, constatăm că conține două basme, culese în Muntenia. Ambele au fost versificate de Eminescu: primul, *Das Mädchen im goldenen Garten* este *Fata din*

www.dacoromanica.ro

grădina de aur, celalt *Die Jungfrau ohne Körper* a devenit la poetul nostru *Miron şi frumoasa fără corp* [1]).

Cu toţii recunoaştem însemnătatea fără păreche a *Luceafărului*: ceea ce va rămânea pentru totdeauna în poesia noastră poporană *Mioriţa*, este azi, în literatura cultă, *Luceafărul*: cea mai aleasă plăsmuire dincâte ne-am învrednicit până acum. De aceea, cred că nu e lipsit de interes să dau aici, pentru marele public, izvorul dela care a purces.

Lucrul este cu atât mai necesar, cu cât toţi cei ce se vor ocupà în viitor de capodopera lui Eminescu (elevi, studenţi, profesori, cercetători ştiinţifici), vor avea nevoe să aibă neapărat la îndemână izvorul acesta. Cunoscându-l, departe de a scădea, admiraţia pentru originalitatea marelui poet, mai documentală şi mai conştientă, creşte.

---

[1]) *Bucarest und Stambul, Skizzen ans Ungarn,-Rumunien und der Türkei* von Richard Kunisch. Berlin. Nicolaische Verlagsbuchhandlung 1861 p. 180—203. Cartea a mai apărut în 1865 şi 1869, nu în ediţii nouă ci numai cu coperta schimbată.

www.dacoromanica.ro

Pentrucă nimic din câte au interesat mai deaproape pe Eminescu nu ne poate rămânea indiferent, dau aici și al doilea basm publicat de călătorul german, basmul din care a ieșit *Miron și frumoasa fără trup.*

Cititorul care ar vrea lămuriri cu privire la culegător și la cele două basme, privite în cadrul tipologiei folklorice universale și în legătură cu întreg procesul creator al lui Eminescu le poate găsi în un studiu pe care încep să-l public în *Convorbiri Literare.*

---

www.dacoromanica.ro

Fata din Grădina de aur

www.dacoromanica.ro

FATA DIN GRĂDINA DE AUR

Un împărat puternic ava o fată atât de frumoasă că, de când era copilă, veneau să o vază oameni din apropiere și din depărtări. Și cine avea vreo durere era ușurat, cine era bolnav se însănătoșea, privind la fata cea frumoasă. Cu cât creștea, se făcea tot mai drăgălașe, tot mai încântătoare și vestea ei se răspândea în toate țările. Impăratul gândi atunci în mândria lui: e prea sus, ca să fie soția unui om, nimeni nu e vrednic de ea; e prea frumoasă pentru ochii altor oameni, nimeni nu trebue s'o vază; am să-i dăruesc un palat ș'o grădină, mai frumoase decât toate celelalte palate și grădini, să locuească acolo.

In împărăția lui se afla Valea Gal-

www.dacoromanica.ro

bená, despărţită prin munţi înalţi de toate celelalte ţări, şi nimeni, fără de împăratul, nu-i ştia drumul. Acolo a dus tot felul de meşteri şi a clădit un palat cu totul şi cu totul de marmură, acoperit cu argint. Şi în jurul palatului a făcut o grădină mare cu pomi de aur şi flori de pietre scumpe, roşii, verzi, albastre. Iar jur împrejurul grădinii a pus să se ridice un zid mai înalt ca un turn şi cu totul de oţel. Trei ani au lucrat meşterii, apoi, când totul a fost gata, împăratul şi-a dus acolo fata şi slujitorele ei, să rămâie până la moarte. Şi fata văzând palatul cel minunat, grădina de aur şi luminoasele flori de pietre scumpe, a cuprins gâtul tatălui şi i-a mulţumit că i-a făcut dar o locuinţă atât de frumoasă, cum nu mai avea nimeni pe pământ. Iar împăratul a poruncit slujitoarelor să împlinească orice voie a domniţei, dar niciodată să nu deschidă vreo fereastră, altminteri le omoară. Inainte să plece, a încuiat uşile cu şapte chei, ca nimeni să nu le deschidă şi a pus, la gura văii,

www.dacoromanica.ro

un balaur streaje, să nu lase pe nimeni să treacă.

S'a întâmplat însă că un fecior de împărat a auzit atât de mult de frumusețea minunată a domniței, că fără ea n'a mai vrut să trăiască. Zădarnic tatăl lui a adus cele mai mândre fete ale împărăției, să-și aleagă din ele soție; feciorul a răspuns că nu vrea să ia pe nici una, fără numai pe fata de împărat; și dacă nu o dobândește, atunci mai bine să moară. Bătrânul împărat s'a întristat și a grăit către fecior; „ia din visteria mea aur și pietre scumpe câte vrei, ia-ți și pe toți slujitorii mei cu tine, să ți-o aduci". Feciorul de împărat s'a înveselit, a pus să încarce în care toate comorile și a înarmat slujitorii, să-l urmeze. Dar nu știa drumul la Valea Galbenă și în toată împărăția nu-l știa nimeni. Atunci s'a dus cu tot alaiul la Sfânta Miercuri și i-a grăit: „iubesc pe frumoasa fată de împărat și dacă nu o capăt, atunci trebue să mor. Am pornit să o iau, dar nu cunosc drumul la Valea Galbenă". Și

www.dacoromanica.ro

Sfânta Miercuri s'a înduioșat de iubirea lui și i-a răspuns: „trimite înapoi călării toți și toate comorile; încalecă aici pe calul ăsta care fuge ca vântul, ca fulgerul și ca gândul și știe drumul la Valea Galbenă. Dar mai întâiu, va să treci prin Valea Amintirii; acolo să nu oprești și să nu descaleci, că apoi te vei căi". Atunci feciorul de împărat a prins inimă și a trimis înapoi pe toți călăreții și toate comorile. Apoi mulțumi Sfintei Miercuri și porni la drum. Străbătu el călare păduri și munți, trecu înnot lacuri mari și inima lui era stăpânită de mândra fată de împărat. Astfel ajunse în o vale frumoasă, care atât de minunat semăna cu grădina părintească, încât i se părea că e din nou acasă. Atunci își aminti de împăratul cel bătrân, cât de trist era la plecare și cu câtă grije trebue să se gândească la el. Cu cât zăbovea în acea vale, cu atât feciorul de împărat devenea mai trist, apoi descălecă și se așeză sub un copac. Atunci auzi cum frunzele copacilor grăiau între ele și-și povesteau

www.dacoromanica.ro

că împăratul cel bătrân s'a bolnăvit de inimă rea şi e pe moarte. Feciorul se înspăimântă tare, încălecă și călări repede spre casă. Când să ajungă la împărăţia tatălui său, află că împăratul e sănătos și adastă, plin de nădejde, fericita înapoiere a fiului. Şi iarăși începu tânărul să se gândească la frumoasa fată de împărat și durere grea îl apasă că ascultase vorba frunzelor. Porni călare la Sfânta Vineri, ca să-i ceară ajutor. Ea îl certă că zăbovise în Valea Amintirii, cu toată că fusese oprit; dar la urmă îi dărui o floare şi-i zise: „dacă vezi în palat o fereastră deschisă, atunci aruncă floarea; dar până să ajungi acolo, va să străbaţi Valea Desnădejdii, păzeşte-te să nu zăboveşti acolo, altminteri ai să te căieşti". Feciorul de împărat mulţumi, încalecă pe armăsar și porni voios. Când zări acum Valea Amintirii, dete pinteni calului și închise ochii până trecu departe. Apoi se bucură că a biruit primejdia și tot ce mai avea de făcut i se păru ușor pe lângă încercarea aceasta.

www.dacoromanica.ro

Călări, așa, până seara și, când se întunecă, ajunse iarăși în o vale. Acolo copacii erau atât de deși, încât nu puteai zări nici soarele, nici luna, și adesea crângile tăiau drumul calului. Și când feciorul de împărat fu în vale, se întristă, gândindu-se la toate piedicile pe cari trebuia să le biruiască. Chiar dacă ar isbuti în lupta cu balaurul, cum ar putea să deschidă el ușile închise cu șeapte chei și cum să se cațăre pe zidul de oțel luciu, înalt ca turnul? Și dacă nu va isbuti și va fi nevoit să se depărteze de palatul minunat, fără să fi făcut vreo ispravă, nu va ajunge, în împărăția tatălui său, batjocura tuturor? Se opri, coborî de pe cal și se așeză sub un copac. In ramurile copacului sta un corb, care grăi feciorului de împărat: „prin zidurile de oțel n'a trecut nimeni niciodată și dacă te duci la palatul fermecat și te înapoiezi fără frumoasa fată de împărat, atunci vei fi de râsul tuturor". Atunci feciorul de împărat se

www.dacoromanica.ro

rușină; încălecă și călări repede înapoi acasă.

Dar pe când se înapoia la împărăție, toate grijile îl părăsiră și tare se căi că se lăsase prostit de corb. Călări acum la sfânta maică Duminică, îi povesti tot ce se întâmplase și o rugă să-i ajute. Sfânta Duminică îl certă că se oprise în Valea Desnădejdii, în loc să o străbată repede, cum fusese povățuit. Ii dărui o pasăre și-i zise: „dacă vezi că fata cea frumoasă varsă o lacrimă, dă drumul pasărei acesteia să sboare". Feciorul de împărat se înveseli, încălecă și porni a treia oară spre Valea Galbenă. Când zări Valea Amintirii, o străbătu repede și ținu ochii închiși, ca să nu poată vedea priveliștea cea dragă ce-i amintea de grădina părintească a tatălui. Și înainte să ajungă în Valea Desnădejdii, culese frunze și-și astupă urechile, ca să nu audă glasul corbului. Dete pinteni calului și străbătu cu bine valea. Acum prinse inimă și ce mai avea de făcut i se păru ușor, pe lângă cele îndeplinite. Și merse

www.dacoromanica.ro

călare de dimineaţă până seara şi de seara până dimineaţa şi sosi la gura Văii Galbene, unde străjuia balaurul. Dihania avea pretutindeni, afară de coadă, o pavăză de solzi tare ca oţelul şi nici o armă nu o putea răzbate. Când văzu pe feciorul de împărat, se pregăti să-l înghită; dar acesta se feri repede cu calul, înfipse sabia până în prăsele în coada balaurului şi-l pironi ţeapăn de stâncă. Până ce balaurul să scape de aici, feciorul de împărat cără bolovani şi-i prăvăli de înnăbuşi dihania. Apoi călări voios în Valea Galbenă, unde văzu palatul cu acoperiş strălucitor de argint şi cu zidul de oţel.

Frumoasa fată de împărat trăise bucuros primul an în palatul ei, se desfătase la vederea stâlpilor de preţ, a copacilor de aur şi a florilor din felurite pietre scumpe. Dar, după un an, se întristă, şi rămase în odăile ei, şi nu vru să mai iasă afară în grădina cea strălucită. Şi când slujitoarele ei o întrebară ce-i lipseşte şi de ce e aşa de tristă, ea răspunse:

www.dacoromanica.ro

e un an de când sunt în palatul acesta, şi când am intrat aici era afară primăvară şi acum trebue să fie iarăşi primăvară; eu însă nu mai pot să văd codrul verde şi câmpiile înflorite, pentrucă ţineţi toate ferestrele închise, şi de aceia am să mor". Atunci slujitoarele s'au speriat foarte, căci se temeau de mânia împăratului, dacă nu i-ar asculta porunca, şi se temeau şi mai mult de mânia lui, dacă frumoasa fată ar muri. Şi o rugară mult să fie iarăşi veselă. Fata de împărat însă nu le ascultă şi nu gustă mâncare, nici băutură şi se întristă atât de mult, încât frumuseţea i se duse. Atunci slujitoarele se înspăimântară şi deschiseră fereastra odăii; păsările cântau, cerul era albastru şi poiana verde, şi aerul proaspăt al primăverii pătrundea în valuri largi în odae. Fata de împărat se bucură, merse repede la fereastră şi, când simţi aerul înviorător de primăvară, se însănătoşi, deveni frumoasă ca înainte.

Pe când stătea la fereastră şi privea la Valea Galbenă, se întâmplă să treacă

www.dacoromanica.ro

un smeu, puternic duh care trăeşte în peşterile munţilor şi poate să capete orice înfăţişare. Se prefăcu în vânt şi când adie pe faţa şi umerii frumoasei fete, se aprinse de dragoste şi jură că va fi a lui. Când veni noaptea, el se prefăcu în stea şi se repezi în odaia fecioarei. Acolo însă el se prefăcu în un frumos, luminos tânăr şi-i grăi: „Eşti cea mai mândră dintre femei şi nici un om nu e vrednic să-ţi desfacă cingătoarea hainei; eu însă sunt mai puternic decât toţi muritorii şi împărăţia mea nu are margini. Urmează-mă şi fii a mea, te voiu duce acolo unde e lumină veşnică, mai sus de nori, în vecinătatea soarelui". Atunci răspunse frumoasa fată de împărat: „mă dor ochii, când te privesc şi nu pot suferi strălucirea ta; dacă te-aş urma, aşi orbi, şi vecinătatea soarelui m'ar arde". Atunci smeul cel puternic se întristă, se prefăcu iarăşi în stea şi se înapoe în cer. Acolo rămase el toată noaptea şi privi jos în cămăruţa frumoasei fete; razele lui însă erau palide

www.dacoromanica.ro

și lâncede, par'că ar fi fost întunecate de jale.

Și când veni noaptea următoare, puternicul smeu se prefăcu în o ploaie și căzu în odaia fetei de împărat. Acolo luă el însă înfățișarea unui tânăr frumos, ai cărui ochi erau albaștri ca marea cea adâncă și al cărui păr lucea în lumina lunii ca solzii peștilor. Și grăi către ea: „urmează-mă și fii a mea, te duc acolo unde nu pătrunde rază a soarelui, adânc sub fundul mării, acolo îți dăruesc castele de coralii roșii și albe mărgăritare“. Fecioara de împărat răspunse atunci: „Mi-e frig în apropierea ta și, dacă te-aș urma în palatele tale de mărgean și mărgăritare albe, unde nu pătrunde nici o rază a soarelui, atunci ar trebui să mor de frig“. Și puternicul smeu se întristă și zise: „ce trebue să fac eu, ca tu să mă iubești? Cere ce vrei, dar fii a mea“. Atunci fata cea frumoasă gândi să-i încerce puterea iubirii și dacă nici o jertfă nu i-ar fi prea mare ca s'o câștige și-i grăi: „ca să te

www.dacoromanica.ro

urmez și să fiu a ta, trebue să te lepezi de toată puterea și nemurirea ta, trebue să fii un om ca toți ceilalți, ca să te pot îmbrățișa fără să mă tem de tine“. Atunci duhul cel puternic se uită la fata cea frumoasă și nici o jertfă nu i se păru prea mare pentru iubirea lui, și grăi: „fie după cum dorești! mâine voi sbura la Scaunul Domnului și-i voiu aduce înapoi nemurirea și puterea pe care mi le-a dăruit și-l voi ruga să mă preschimbe într'un om slab și muritor, ca tu să fii a mea“. Și zicând cuvintele acestea, s'a prefăcut în curcubeu, s'a urcat sus în cer și a rămas acolo toată noaptea, deasupra palatului fetei de împărat.

In dimineața aceea, se ivi feciorul de împărat înaintea palatului și călări împrejurul zidurilor, dar nu putu să intre pe nicăeri. Atunci văzu că o fereastră era deschisă, dar era atât de înaltă că nici o săgeată n'ar fi ajuns-o. Feciorul de împărat își aminti de floarea, pe care i-o dăduse Sfânta Vineri și-i dete drumul

www.dacoromanica.ro

să sboare. Floarea trecu prin fereastra deschisă și sburând până acolo, unde ședea frumoasa fată de împărat, îi căzu în poală. Ea împletea din flori o cunună, iar florile erau de felurite pietre scumpe, albastre, verzi, roșii, și foile și crăngile erau de aur, toate luate din grădină. Când ea zări floarea, care căzuse în poala ei, scoase un strigăt de bucurie și aruncă pe toate celelalte care-i părură urâte pe lângă aceasta singură. Și nu era decât o floare obișnuită, cum văzuse nenumărate zilnic în vremea când cutreera slobodă. Și sărută floarea, și încântată sorbi mireasma ei, și nu se putea sătura, privind vinele gingașe ale frunzelor. Apoi se duse repede la fereastra, pe unde venise floarea, nădăjduind că vântul îi va mai arunca altele. Când însă ajunse la fereastră, zări pe frumosul fecior de împărat stând în fața ei; el îi zise că a venit prin Valea Amintirii și prin Valea Desnădejdii și că a ucis pe balaurul cel puternic, ca să ajungă până la ea și să o ducă acasă soție. Privirea

www.dacoromanica.ro

florii deșteptase însă în fata de împărat dorul de vechia ei vieață slobodă, așa că ar fi părăsit bucuros palatul și grădina de aur. Și cu cât se gândi la primejdiile ce le înfruntase din iubire pentru ea, cu atât feciorul de împărat îi plăcu mai mult. Și el stărui tot mai mult rugând-o să-l urmeze ca mireasă în împărăția tatălui său, și-i arăta ce mare e puterea aceluia, că are mai multe pietre scumpe decât aur are tatăl ei și mai mult aur decât are argint împăratul tatăl ei. Atunci frumoasa fată de împărat n'a mai putut să lupte cu rugămintea lui și iubirea ei pentru feciorul de împărat se aprinse puternic. Când însă gândi că nu va putea să iasă din palat, pentrucă toate ușile erau închise cu șapte chei, atunci începu să plângă. Iar feciorul de împărat văzu cum lacrimile fetei picurau, își aminti de pasărea dăruită de Sfânta Duminecă și-i dete drumul să sboare. Și pasărea se urcă sus, tot mai sus și crescu mare, tot mai mare. Iar când ajunse în fața fetei, îi grăi: „urcă-te pe

www.dacoromanica.ro

spinarea mea, să te duc jos“. Şi când ea pregetă, îi grăi din nou: „fii împăcată şi nu te teme de nimic; am apropiat pe unul de altul, peste prăpăstii şi mări şi peste zidurile cele mai înalte mai mulţi tineri îndrăgostiţi decât flori are primăvara“. Atunci frumoasa fată de împărat prinse inimă, se avântă pe spinarea păsării şi se lasă jos la tânărul fecior de împărat, care o sărută gingaş, o urcă pe cal şi sbură cu ea.

In vremea aceasta, sosi însă împăratul la palatul din grădina de aur, să-şi vadă fata. Şi când văzu că ea fugise, fu cuprins de o straşnică mânie, porunci să fie omorîte slujitoarele şi alergă după fugari cu toţi călăreţii lui. Când însă feciorul de împărat zări pe cei ce-l urmăriau, întrebă pe frumoasa fată de împărat: „cât de repede să călăresc, ca să scap de slujitorii tatălui tău?“ Şi ea grăi: „ca vântul!“ Atunci călăreţii împăratului nu mai putură să-i urmărească; el însă avea un cal pe care i-l dăruise un vrăjitor şi se apropie tot mai

www.dacoromanica.ro

mult de fugari. Și iarăș întreabă feciorul de împărat pe frumoasa fată: „cât de repede să călăresc, ca să scăpăm de tatăl tău?“ Și ea răspunse: „călărește ca fulgerul!“ Dar împăratul se apropia tot mai mult, încordă arcul și ținti către feciorul de împărat. Atunci acesta spuse calului: „sboară ca gândul!“; și până să sfârșească vorba, fură atât de departe, încât ceeace înaintea lor părea un nor întunecat, pe dată rămânea ca un nor în urma lor....

Pe când însă feciorul de împărat sbură cu frumoasa fată, smeul cel puternic sbură la scaunul lui Dumnezeu: „Doamne, îți aduc înapoi toată strălucirea și puterea ce mi-ai dăruit. Iubesc o copilă a pământului, de aceea îngădue-mi, o Doamne, să fiu vremelnic și slab ca ea!“ Ziditorul însă răspunse: „Tu nu știi ce ceri. Copiii pământului, sunt ca spuma mării, o adiere de vânt îi plăsmuește, o adiere de vânt îi nimicește. Și iubirea lor e ca o stea căzătoare, vine din cer, mersul ei este luminos, dar se stinge

www.dacoromanica.ro

cum atinge pământul și viața ei ține numai o clipă.“ Smeul însă se rugă a doua oară. Atunci Domnul zise: „privește jos!“ Și smeul văzu cum frumoasa fată de împărat, care-i ceruse jertfa puterii și nemuririi, fugeà în brațele unui fiu al pământului. Atunci o lacrimă căzu din ochii celui fără de moarte, întâia dela începutul veșniciei, și lacrima, căzând în fundul mării, se făcu mărgăritar. Și pluti deasupra celor ce fugeau, deși calul lor îi ducea iute ca gândul. El însă nu vroi ca unul să moară în brațele celuilalt, pentrucă tot iubea pe fata de împărat. Luă deci o brățară de preț, cu pietre scumpe, care scânteiau ca tot atâtea stele, și o aruncă pe ramurile unui copac. Și cât de repede călăreau ei, frumoasa fată tot văzu brățara strălucind și zise feciorului de împărat: „să ne oprim, să văd lucrul cel minunat!“ El se opri, o coborî de pe cal și se urcă în copac, să iea brățara. Și când frumoasa fată rămase singură, smeul cel puternic apucă o namilă de stâncă, mare

www.dacoromanica.ro

cât un palat și grea cât tot fierul ascuns în pământ, și-i dete drumul asupra locului unde sta fata de împărat. Feciorul de împărat rămase însă neatins. Dar când văzu sfârșitul frumoasei fete, căzu pe stânca aceea, care o zdrobise, și rămase întins trei zile și trei nopți. Apoi se sculă, urcă pe cal și porni încet spre casă. Când însă ajunse în Valea Amintirii nu putu merge mai departe și se așeză sub un copac. Și păsările în ramuri cântau cântece care preamăreau minunata frumusețe a fetei de împărat. Iar el ascultă aceste cântece până muri.

www.dacoromanica.ro

Frumoasa fără corp

www.dacoromanica.ro

FRUMOASA FĂRĂ CORP

Nevasta unui cioban născuse un fecior și bucuria părinților era mare. Vezi că se luase de zece ani și acesta era cel dintâiu copil, pe care li-l dăruise Dumnezeu. Și pe când părinții căutau cu bucurie la prunc, iată se deschide păretele și două zâne de toată frumusețea pășesc în colibă. Ciobanul și nevastă-sa priviră cu o cucernică teamă la fecioarele cele mândre; știau că sânt ursitoarele, care se ivesc la nașterea fiecărui copil și-l dăruiesc, după vrerea lor, cu podoabe trupești și sufletești, hotărînd dinainte norocul și nefericirea.

Femeia prinse inimă și grăi: „măestrelor, noi suntem oameni sărmani și norocul a fugit mereu departe de coliba

www.dacoromanica.ro

noastră. Dar vă vom da mulţămită toată vieaţa, dacă v'aţi îndura să dăruiţi băiatului acestuia tot binele de care noi n'am avut parte". Ursitoarele zâmbiră şi una din ele grăì către băiat: „să fii tare ca leul, mândru cu primăvara şi deştept ca văzduhul care le ştie pe toate!" Şi cealaltă grăi: „toţi oamenii să te iubească, iar puterea şi bogăţia să fie partea ta!" Şi după ce grăiră acestea, se pregătiră să plece. Dar mama zise: „Vai, prea slăvitelor, nu puteţi voi să dăruiţi mai mult băiatului meu, să sè deosebească de toţi ceilalţi oameni?". Şi ursitoarele tăcură o clipă, apoi una grăì către noul născut: „să doreşti totdeauna numai ce-i mai sus!" Şi cealaltă grăì: „să dobândeşti ceea ce doreşti!" După aceste vorbe, ele se făcură nevăzute iar inimile părinţilor se umplură de bucurie.

Şi băiatul crescu şi se făcu tare ca un leu şi frumos ca primăvara şi deştept ca văzduhul atoateştiutor. Toţi care-l vedeau îl iubeau şi jinduiau fericirea părinţilor. Când crescu mare, se întâm-

www.dacoromanica.ro

plă ca, stând în ușa colibei, să vadă un om care cutreera satul călare și striga neîncetat: „Stăpânul, Impăratul nostru, făgăduește mâna fetei lui și jumătate din împărăţie aceluia care e mai voinic, mai deştept şi mai frumos ca toţi ceilalţi; iar cel ce vrea să se iea la întrecere să poftească la palat!". Auzind acestea, flăcăul merse îndată la părinţi şi le spuse: „lăsaţi-mă să mă duc la palat, să mă iau la intrecere cu toţi ceilalţi bărbaţi ai împărăţiei". Şi părinţii îl binecuvântară şi-l lăsară să plece.

Şi când ajunseră la împăratul, mulţi erau adunaţi acolo şi ospătaţi de trei zile cu mâncare şi băutură. In ziua a patra însă, se adunară cu toţii într'o poiană mare din faţa palatului şi peste puţin sosi şi împăratul cu toţi sfetnicii împărăţiei sale, şi apoi sosi şi domniţa urmată de toate slujitoarele, şi erau atât de mândre, încât mulţi oameni şi-ar fi primejduit bucuros viaţa pentru ele, dar pe lângă stăpâna lor nici nu se vedeau, după cum ziua nu se văd stelele.

www.dacoromanica.ro

Şî domniţa avea în mână o oglindă, care avea darul sa arate chipul celui care era mai frumos dintre toţi. Şi, cum căta în ea şi păşia printre rândurile bărbaţilor, nu-şi vedea decât chipul ei în oglinda fermecată; dar, când sosi în apropierea feciorului de cioban, se şterse chipul ei şi se ivi acela al flăcăului. Atunci se întoarse şi, cum îl zări, strigă: „acesta-i cel mai frumos!“.

Şi Impăratul se sculă şi grăi: „aveam o pădure mare, care se întindea până la hotarul împărăţiei mele, şi aveam un munte, în care era fier pentru toţi supuşii mei. Dar într'o noapte un strigoi, care, pe când trăia, fusese sluga mea, făcu din toată pădurea un singur copac şi din tot fierul o singură secure, şi scaunul domniei mele nu va mai sta ţeapăn, până ce nu se va găsi un om, care cu această secure să doboare copacul acela“. Atunci, pe rând, se duseră să iea securea, dar nici unul n'o putu clinti din loc. Insă, când sosi şi rândul feciorului de cioban, el luă securea şi cu o singură

www.dacoromanica.ro

lovitură trânti la pământ copacul uriaș. Și, după ce-l doborî, ciopli din el un par așa de gros, încât doi oameni nu-l puteau cuprinde, și lung cât un catarg de corabie. Și se duse cu acel par la locul unde era îngropat slujitorul, care bântuia în chip de strigoiu, și-l înfipse atât de adânc, încât nu se mai vedea. Atunci împăratul strigă: „acesta-i cel mai voinic".

Și păși înainte sfetnicul cel mai bătrân al împăratului și grăi: „cine poate spune la ce se gândește acum domnița, fata stăpânului și împăratului nostru?" Și tăceau cu toții, căci nimeni nu cunoștea răspunsul; însă feciorul de cioban ieși din rânduri, se înclină și grăi: „domnița se gândește acum la mine!". Pe dată ce fiica împăratului auzi aceastea, înaintă și grăi: „tu ai ghicit; și, pentrucă ești cel mai voinic, cel mai mândru și mai deștept, te iau de bărbat". In aceiași zi, făcură nuntă, iar împăratul dărui ginerelui jumătate din împărăția sa.

Astfel ajunse tânărul puternic și bogat,

www.dacoromanica.ro

și avea o soție frumoasă și drăgălașă ca întâia zi de primăvară. Insă feciorului de cioban nu-i păsa nici de mărire, nici de bogăție, iar frumusețea nevestei lui nu-l putea încântă, căci el râvnea să aibă ce e mai strălucit pe lumea aceasta. Dar el nu știa ce poate să fie mai strălucit și de aceia întreba pe toți drumeții, care treceau prin împărăția lui, ce este în lume mai strălucit, de care să fi auzit ei în pribegiile lor? Și într'o zi veni un moșneag și zise: „nimic pe lume nu este mai presus de fecioara fără corp, care locuește în palatul de diamant. Cel ce vrea să o vadă însă trebue să meargă în noaptea anului nou lângă lacul de smarald, unde se scaldă ea la miezul nopții. Atunci tânărul se hotărî să meargă într'acolo, ca să dobândească pe fecioara fără corp. Degeaba îl rugară părinții, împăratul și împărăteasa, să-și lase gândul și să rămână acasă, degeaba se tânguia tânăra lui soție. Dar oricât i-ar fi fost înfățișarea de mândră și de ademenitoare, corpuri

www.dacoromanica.ro

gingașe de femei sânt destule pe lume și tânărul se simțea atras departe de nevasta lui, către fecioara fără corp, despre care-i povestise drumețul. Așteptă până veni toamna, și, când frunzele prinseră să cadă din copaci, porni la drum spre lacul de smarald și umblă douăzeci de zile până ajunse acolo. Iar dupăce ajunse, își ridică o colibă pe malul lacului și așteptă noaptea de anul nou, când fecioara fără corp avea să vie să se scalde.

Era o noapte frumoasă cu lună și feciorul de cioban sta lângă lac ascuns printre pomi, căci acum trebuia să vadă ce avea lumea mai măreț. Noaptea era geroasă, dar el nici nu băgă de seamă. De odată zări că se ivește în depărtare o fecioară minunată, în o haină de aur, care strălucea de diamant și mărgăritare. Și, cu toate că luna lucia viu, totuși el nu vedea nici urmă de umbră pe zăpada albă și fecioara trecea printre copaci, fară ca el să poată pricepe cum se făcea aceasta... Și, când ajunse la malul apei,

www.dacoromanica.ro

ea își lepădă hainele și feciorul de cioban privi răpit frumoasa arătare, mai albă ca zăpada și mai frumoasă ca orice făptură pământească. Apoi cobori în apa lacului, care nici iarna nu putea să înghețe, pentrucă era o apă fermecată. Insă fața apei rămase liniștită și nemișcată, cu toate că feciorul de cioban vedea bine cum fecioara minunată înnota. El nu-și lua ochii dela ea și nici nu se mișcă, de frică să nu-l descopere și să fugă. Ea însă stătu un ceas în apă, apoi ieși fără să se fi udat, își îmbrăcă rochia și mantia și plecă, așa cum venise.

Feciorul de cioban, după ce văzuse pe fata cea frumoasă, simți că nu mai poate trăi fără dânsa. Dar degeaba se socotia el fel și chipuri cum ar putea s'o dobândească. Gândia zi și noapte fără să afle o cale. Iar dragostea pentru fecioara fără corp îl mistuia tot mai mult și se gândea să moară. Atunci însă se întâmplă că o bătrână miloasă, care trecea pe acelaș drum, să-l întrebe de ce să moară, că nu putea ajunge

www.dacoromanica.ro

la fecioara fără corp în muntele de diamant. Dar bătrâna era chiar Mama Pădurii, care ajută oamenilor, când sunt la strâmtoare. Și ea grăi astfel către flăcău: „la muntele de diamant poți ajunge ușor; ia-o pe calea pe care a luat-o fecioara fără corp și apoi mergi tot înainte, fără să te gândești la drum ci numai la dânsa, și astfel vei ajunge la ea; o vei cuceri ușor, căci e nevoită să facă totdeauna ceea ce vrea acela a cărui inimă e plină de dragoste pentru dânsa". Și tânărul se bucură și o luă la drum fără întârziere, și nu se gândi la nimic decât la fecioara fără corp, așa că nu vedea nici drumul pe care mergea și nici nu știa dacă-i zi sau noapte. Și ajunse la muntele de diamant, fără să bage de seamă, până nu-l avu în față. Și când ea îl zări, vru să fugă, el însă se mâhni și gândi: „ah, de ar rămânea aici!". Atunci ea se opri și așteptă liniștită apropierea lui. Iar el grăi: Mi-am părăsit împărăția, am părăsit comori neprețuite și nevastă-mea varsă lacrămi

www.dacoromanica.ro

dimineaţa şi seara, şi varsă lacrămi noaptea în vis, căci mă visează pe mine. Eu însă nu mă gândesc nici la împărăţie şi comori, nici la părinţi şi nevastă, căci inima mea e plină de dragoste pentru tine!". Insâ fecioara cea frumoasă tăcea şi ochiul ei privea rece către străin. Şi feciorul ciobanului se întristă şi gândi: „ah, de ce nu-mi urează prietenos bun venit?". Atunci fecioara zâmbi şi spuse: „fii bine venit la mine şi primeşte mulţumiri pentru dragostea ta cea credincioasă; acum însă urmează-mă în palatul meu, ca să te pot cinsti şi ospăta ca pe un oaspe iubit". Şi tânărul o urmă în palatul ei măreţ, care era făcut dintr'un singur diamant şi se aşeză lângă dânsa la masa încărcată cu cele mai scumpe mâncări şi băuturi. Dar, cu toate că atinse de două ori cu mâna haina ei, el nu simţi nimic şi-i era ca şi cum ar pipăi numai aerul.

Şi bău el şi mâncă şi era răpit de frumuseţea minunatei fete. Ea însă vorbea prietenos cu el şi-l servia ca pe un

www.dacoromanica.ro

oaspe binevenit. Şi cu cât o privea mai mult cu atât dragostea lui se aprindea mai înflăcărată ; ea însă îl privea liniştită, ca mai înainte. El se gândi mâhnit: „ce-mi foloseşte mie că am ajuns la muntele de diamant şi că stau lângă cea mai răpitoare fecioară din lume, dacă ea nu împărtăşeşte dragostea mea: „Ah de-ar fi a mea!" Atunci ochii fecioarei se aprinseră de patimă, iar pieptul ei săltă atât de furtunos, încât plesni haina cea strâmtă de pe ea. Şi îmbrăţişă pe tânăr şi-l strânse lângă ea şi apăsă buzele ei pe gura lui şi se lăsă împreună cu el pe culcuş. Iar feciorul ciobanului se aprinse mai tare, când văzu fecioara minunată stând lângă el în toată frumuseţea ei; şi-şi încolăci braţele pe gâtul ei şi-şi apăsă gura pe buzele ei roşii. Insă braţul lui, care căuta grumazul ei alb, atinsese numai aerul şi buza lui fierbinte nu simţi nimic, deşi vedea cum gura ei se lipeşte de a lui. Şi patima lui creştea mai tare, căci vedea cum, îmbătată de dragoste, sta culcată lângă

www.dacoromanica.ro

el, dar nu simţia vreun corp străin lângă al său. Atunci îşi aminti de sfatul Mamei Pădurii şi cugetă: „Ah, de-ar avea şi ea un corp ca şi celelalte femei!". Ea însă se întristă şi-i grăi: „doreşte tot ce voeşti; această singură dorinţă nu ţi-o pot îndeplini niciodată; priveşte: eu sânt ceea ce poate fi mai măreţ pe această lume; nici o femee de pe pământ nu-mi poate sta alături; sânt veşnic tânără, veşnic frumoasă, dragostea mea nu cunoaşte nici oboseală nici sfârşit,— însă corp eu nu am!" Şi tânărul privi minunata frumuseţă a fetei şi un dor aprins îl cuprinse. Dar, de câte ori încerca să-şi înoade braţele în jurul ei, cuprindea mereu numai aer.

Şi astfel rămase el un an întreg în castelul de diamant; de câteori voia să plece, îl înlănţuia minunata frumuseţă a fecioarei, ce nu se putea asemănà cu nimic; dar, tot timpul cât rămase la ea, fu mistuit de dorinţi neîndestulate. In cele din urmă, nu mai putu să rămîie acolo. Işi aminti de tânăra lui nevastă

www.dacoromanica.ro

în floarea vârstei, de strângerea ei de mână, de sărutarea, de îmbrățișările ei, și-l cuprinse dorul de soția părăsită. Cu hotărîre își luă rămas bun dela fecioara fără corp și părăsi muntele de diamant și călători fără răgaz până ajunse la împărăția socrului său. Aici fu primit de ai lui cu bucurie și se făcu mare sărbătoare, și nevasta lui îl copleșea cu desmierdări, care-l încântau. Dar peste câteva zile deveni tăcut și trist. El privi în jurul său, dar toate i se părură sarbede, pe lângă măreția părăsitului palat de diamant. Privea la nevasta lui, dar, oricât de caldă era strângerea ei de mână, oricât de dulce sărutarea ei, oricît de fierbinte îmbrățișarea, domnița i se părea urîtă celui care privise minunata frumusețá a fecioarei fără corp. Și se făcu tot mai tăcut, tot mai trist, iar ceea ce avea nu-l mișca; dar nici să se întoarcă nu mai vrea, căci se gândea la dorințele- i neîndestulate, pe care le simțise lângă minunata fecioară. Și atunci de multe ori ar fi dorit ori ca nevasta lui

www.dacoromanica.ro

să fie atât de frumoasă ca stăpâna palatului de diamant, ori ca cea mai frumosă din lume să aibă un corp ca tânăra domniță. Insă aceasta era dorință zădarnică. Și astfel trăi el, tăcut și nemângâiat, până la moarte.

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

Pag

Prefața 5

Fata din grădina de aur 11

Frumoasa fără corp 33

www.dacoromanica.ro

De acelaş autor în aceeaşi colecţie, sub tipar:

2. Personalitatea lui Eminescu.
3. Inceputurile lui Eminescu.
4. Cum plăsmuia Eminescu

---

www.dacoromanica.ro